Published and distributed under permit (No. 781), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXIX. ЧИСЛО 84. ДЖЕРЗИ СИТИ, Н. ДЖ., ПОНЕДІЛОК, 11-го ЦВІТНЯ, 1921. — VOL. XXIX. No. 84. JERSEY CITY, N. J., MONDAY, APRIL 11, 1921. THREE CENTS

Справа скликання міжнародньої конференції до Вашингтону.

ГАДКУ ПІДДАВ СЕКРЕТАР ТОРГОВЛІ ГУВЕР І ЗЄДНАВ УЖЕ ДЛЯ НЕЇ ТРОХ МІНІСТРІВ.

ВА ШИНГТОН, Д. К., 9. цвітня. — Вчера знова виринуло в Білому Домі питанне про скликанне міжнародньої конференції у Вашингтоні.

Першу гадку в сій справі піддав був міністер торговлі Гувер. Він для неї приєднав державного секретаря Гюза, міністра скарбу Меллона і міністра рільництва Воллеса, з котрими разом був учера на довшій розмові в сій справі у президента Гардинга.

Президент Гардинг не заявився ще ані за сим пляном ані проти нього, бо вижидає розвитку подій в міжнародній політиці, які скоро можуть виясити ситуацію, а радше змінити її.

Конференція мала би на меті передовсім міжнародні економічні справи, але притім і політичні справи грали би визначну ролю.

АГІТАЦІЯ ЗА ВЕРСАЛЬСЬКИМ МИРОВИМ ДОГОВОРОМ І ЛІГОЮ НАРОДІВ У ВАШИНГТОНІ

ВАШИНГТОН, Д. К., 9. цвітня. — У Вашингтоні ведеться тепер щораз більша агітація проти резолюції Накса і проти відкинення версальського мирового договору та Ліги Народів. Приклонники договору і Ліги Народів кажуть, що через приняттє договору, хотяй би зі змінами і застереженнями, становище Америки скріпиться у відношенню до аліянтів і вона тоді лекше зможе осягнути свої домагання.

Дорадники президента Гардинга кажуть, що Америка мусить іти разом з Европою, бо її інтереси є тепер занадто звязані, аби вона могла держатись осторонь, додаючи і те, що без співучасти Америки годі буде привернути скоро нормальні відносини в Европі.

Одначе рівночасно ведеться також агітація і проти версальського мирового договору і Ліги Народів і нині, два дні перед отвбренням сесії Конгресу се питанне є загадкою дня.

ОБГОВОРЮЮТЬ РЕВІЗІЮ ВОЄННИХ ПОДАТКІВ.

ВАШИНГТОН, Д. К., 9. цвітня. — Секретар скарбу Ендру В. Меллон відбув учера довшу конференцію з сенатором Пенровзом, головою фінансової комісії сенату, в справі ревізії воєнних податків.

Оба вони годяться лише на скасованне збиткового податку, а також зменьшення податків за перевози і обмеженне інших податків. Натомісць вони є проти скасовання доходового податку від малих особистих доходів. Крім того гадають заступити збитковий податок ½% податку від всіх продажий.

БАРУХ КАЖЕ, ЩО НІМЕЧЧИНА МОЖЕ ЗАПЛАТИТИ 15 БІЛІОНІВ ДОЛЯРІВ ВІДШКОДОВАННЯ.

ВАШИНГТОН, Д. К., 9. цвітня. — Бернард М. Барух, бувший голова американської комісії відбудови в часі мирової конференції в Парижі, приготовив тепер розвідку про воєнне відшкодованне Німеччини аліянтам.

Він представляє, що Німеччина може, а імовірно й готова, заплатити аліянтам відшкодовання 15 біліонів (міліярдів) долярів. Вона, каже Барух, вже заплатила досі 3 біліони, а ще може заплатити 12 біліонів з процентом.

Він далі заявляється за відписанием аліянтських довгів в Америці, і каже, що Америка повинна приєднатись до міжнародньої полагоди міжнародніх економічних відносин.

В сій розвідці каже Барух також, що острахи перед відродженнем німецької імперії і її небезпеки для світового мира є безосновні.

ГУВЕР ОРГАНІЗУЄ ДОРАДНУ ПРОМИСЛОВУ РАДУ.

ВАШИНГТОН, Д. К., 8. цвітня. — Секретар торговлі Герберт Гувер продовжав сьогодня наради з представниками головних галузий промислу в Злучених Державах. Метою сих конференцій є створити дорадну раду для департаменту торговлі, зложену з бизнесменів.

У Гувера були члени „національної автомобілевої торговельної палати", а потім представники „американського інститута продукції фарб". Вони обговорювали склад комітетів, які мають заступати їх промисли в Раді і загальні змагання для розвитку їх галузий промислу в Америці.

РОБІТНИКИ ЗЕЛІЗНИЦІ РЕДИНГ ВІДКИНУЛИ ПРЕДЛОЖЕНУ ЗНИЖКУ ПЛАТЕНЬ.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА., 8. цвітня. — Сьогодня відбулась конференція 35 представників 10,000 робітників зелізниці Рединг. Вони рішили відкинути предложенне компанії зменьшення платні робітників на 18%.

Представники заявили, що вони держаться недавньої постанови Зелізничої Ради в Шикаго, яка відкинула предложення на тимчасі зменьшення платень на зелізницях, вижидаючи скорої загальної полагоди непорозумінь щодо платень Зелізничих робітників в Злучених Державах.

ЖЕНЩИНА ВИБРАНА МЕЙОРОМ МІСТА.

ОМАГА, Небраска, 9. цвітня. — При виборах у второк вибрано панну Мері Петерсон мейором міста Ред Клавд, Небраска. Панна Петерсон є першою посадницею міста в стейті Небраска. Нинішні обчислення олосів показують, що вона одержала всего 7 голосів більшости.

ПОМЕР З ДІЯМАНТАМИ В КИШЕНІ.

Чарлз С. Ісобел, у віці 67 літ, торговець дорогими камінями в Ню Йорку, впав учера нагло омлілий на землю на 5-тій евені коло ч. 512 і скоро віддав духа. Смерть наступила наслідком серцевого недомагання.

При ньому найдено неоправлених діямантів вартости $30,-000.

ПЕРША НІГЕРКА ПОЛІСМЕНКОЮ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

З Петерсбурга, у Верджінії, доносять, що тамошній директор публичного безпеченства, Джан О. Вокер назначив членкою поліційної сили в місті Нігерку Лізі Форбс.

Се перша Нігерка, що іменована полісменкою в Злучених Державах.

В часі світової війни вона була приділена до помочі одній петерсбурській урядниці для наглядання за нігеркськими дівчатами. Вона тоді зі свого завдання добре вивязалась і за те її тепер іменовано полісменкою.

Вона є жінкою нґерського священика Александра Форбса, котрий є гордий з неї. Місцеве населене також з вдоволеннем приняло сю номінацію.

НАГЛА СМЕРТЬ УКРАЇНЦЯ В ЦЕРКВІ.

З Аллентавн, Па., пише наш кореспондент: Дня 6. цвітня, 1921, помер в Аллентавн, Па., наглою смертю Лешко Сидон, котрий походив із села Середнє Велике, повіт Ліско, Галичина. Лешко Сидон мешкав під числом 114 Бридж стріт. Мав він коло пятьдесять літ. Двайцять вісім літ минуло як приїхав до Америки. Через весь час працював, а вже від двох років не чувся в добрім здоровлю. Коли дня 5-го с. м. були до нас запрошені священики з сусідських місцевостий до помочі отцю Турулі у Великодній сповіди, богато вірних в той вечір прибуло до сповіди, а між ними і Лешко Сидон хотів ще сповнити свій християнський обовязок. Висповідався у вечір, а на другий день раненько мав приступити до святого причастя. І дня 6-го с. м. прийшов пів до пятої до церкви цілком здоров і пійшов до переду, поцілував хрест тай клякнув на боці в лавках молитись Богу. Нараз в молитві голосно застогнав тай схилив голову в долину. Люди побачивши, що Лешко умліває, прибігли йому на ратунок, та вже запізно, бо він віддав Богу духа таки в церкві, не принявщи святого причастя.

Люди не знали природної хороби покійного Лешка, і думали, що се хвилева хороба; винесли його на двір і прикликали доктора Баваша. Та коли доктор прибув, та Лешко вже був неживий.

Покійний Лешко позіставив жену вдову і четверо дітий. Земля некай йому буде пером!

СЛАВНІ УЧЕНІ ДІСТАЛИ ВІДЗНАЧЕННЄ МІСТА НЮ ЙОРКУ.

В пятницю пополудні поставила рада міста Ню Йорку (боро оф олдрмен) дати відзначення міста Ню Йорку двом славним европейським ученим, Жидам по походженню, дрови Хаімови Вайцманови і проф Альбертови Айнштейнови.

ДЕТЕКТИВ УБИВ ШОФЕРА.

В минулу пятницю в Ню Йорку в ночі ішло улицею двох детективів, Филип Коррі і Чардз Ерикмен. По дорозі зачіпила їх молода женщина; вони кивнули на автомобіл і взяли женщину на „проїадку".

Завезли її до поліційної стації при 47-ій улиці і повідомили її, що вона є арештована за розпусту, зглядно за те, що людий зачіпає по ночах на улиці, а шоферови сказали, що він є арештований за те, що наймає свій автомобіл для неморальних цілий.

Дівчина, 19-літня Рертруда Абдоля, з 485 другої евені, зачала голосно плакати, а шофер Уліно зачав кричати. Потім, кажуть детективи, вийняв Уліно з кишені „щось блискуче" і зачав втікати. Тоді Ерикмен лишився з дівчиною, а Коррі став бігти за шофером. Вкінці вистрілив, як каже, двічі у воздух, але Уліно впав трупом, бо очевидно, хотяй детектив стріляв у воздух, то міряв в нещасну жертву. Тепер ведется слідство в справі сього убийства.

ЗАМКНЕНО ВЕЛИКУ АМЕРИКАНСЬКУ ФАБРИКУ В ІТАЛІЇ.

З міста Міляно в Італії доносять, що властителі американської фабрики автомобілів Ф. І. А. Т. замкнули фабрику і викинули 12,000 робітників на брук, оправдуючи сей крок тим, що робітники постійно противляться полагодженню непорозумінь межи ними і зарядом.

ЖЕРТВУВАВ НАДГОРОДУ ЗА УБИТТЄ УЧЕНОГО.

Перед берлінським судом ставав антисемістський провідник Рудольф Лейбус, котрий жертвував публичну надгороду тому, хто убе професора Альберта Айнштайна, відомого жидівського ученого, котрий недавно приїхав до Злучених Держав, та Макса Гардена, відомого журналіста; Лейбус казав, що сих двох людий треба доконче згладити, бо вони пошкодили Німеччині своєю агітацією за миром. Лейбуса суд покарав гривною, котра виносить на американські гроші 16 долярів.

ЛОНДОНЦІ ЖУРЯТЬСЯ, ЩО ЇХ РАСА ЗМІНИЛАСЯ.

Англійські антропольоги (учені, що досліджують природну історію чоловіка та історію людської культури) кажуть, що населенне Лондону, столиці Англії, зміняється під зглядом раси. Кажуть, що на кождих 100 людий в Лондоні є тепер 2 особи більше з круглою головою, як було 200 літ тому назад. Приписують се напливови людий зі середної Европи. Один учений каже, що се має великий вплив на характер людий. „Старі Британці (первісні мешканці Англії) мали довгі голови і відзначалися великою ініціятивою, великою здібностю до правлення та кольонізаційним таланом. Круглоголові люди зате не мають ініціятиви, але вони мають велику витревалість до довгої, вимагаючої терпеливости роботи".

АРЕШТИ СЕРЕД УКРАЇНСЬКИХ СОЦІЯЛІСТІВ.

Як доносить „Нова Доба", орган закордонної групи української комуністичної партії, московські окупанти поарештували недавно богато визначних діячів центрального комітету української соціялістичної революційної партії. Сі арешти виглядають тим дивнійші, що послідними часами українські соціялісти-революціонери станули були на становищі советської революції та приняли радянську владу. Причиною арештів могло бути хиба те, що українські соціялісти-революціонери заявилися рівночасно за тим, щоби совети походили з вибору, а не з установи з Москви, щоби на Україні існувала осібна українська червона армія і щоби Українська Радянська Соціялістична Република була дійсно самостійна.

АЕРОПЛЯН УБИВ 8 ОСІБ.

Підчас урочистостий отворення школи летництва в місті Ля Пас, в Болівії, в південній Америці, богато летунів пописувалося своєю зручностю та знанием штуки літання. Підчас того один летун, поручник французької армії, стратив власть над своїм літаком і упав на товпу, що приглядалася його штукам. Наслідки упадку були: вісім осіб убитих на місци і богато ранених.

ВУЛЬКАН ВЕЗУВІЙ ЗНОВ ПРАЦЮЄ.

З Неаполю в південній Італії доносять, що італійський вулькан (гора, бухаюча огнем) знов починає працювати. З гори видобуваються величезні клуби диму, зпід землі доходить страшний гуркіт, над вершком гори видно бухаючу поломінь. Великі громади чужинців, в тім числі богато Американців, хоче наближитися до вулькану, але їм не дають падаючий з гори горячий попіл та горіючі великі іскри.

Везувій се на 4,500 стіп висока гора в південній Італії, котра вибухала час від часу від коли людська память сягає. Послідний великий вибух був в році 1906, котрий коштував кілька людських жить та богато шкоди в маєтку. Перший вибух, записаний в історії, був в році 79. по Христі, коли вибух розтопленої земної маси, або так званої ляви, знищив великі міста Помпеї, Геркулянеум і Стабіє, що розложилися були під горою. Вибух сей коштував богато людських жить. Після сього вибуху гора була спокійна до 203 року. Слідуючий вибух був в 472. році, коли попіл з гори заносило аж до Константинополя. Опісля були вибухи в роках: 512, 685, 983, 1066 (коли ряд сіл вкрила лява і кипуча вода), 1794 (котрий знищив цвитуче місто Торре дель Греко), 1822 (коли гора знизилася о яких 800 стіп), 1855, 1865, 1872, 1878, 1888, 1895 і 1906.

БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ УРЯД АРЕШТУВАВ ДВОХ ПРОВІДНИКІВ ЖИДІВСЬКИХ СОЦІЯЛІСТІВ

З Москви доносять, що большевицький уряд арештував двох провідників жидівської соціялістичної партії „Бунду", а саме Аронсона і Свеціцкого. Так як „Бунд" стояв послідними часами за советами, то се арештованнє моглоб свідчити про зміну становища партії до большевиків.

Майнери відкидають переговори.

ГОТОВІ НА ПЕРЕГОВОРИ, ЯК НАРАД НЕ БУДЕ ОБМЕЖАТИСЯ.

ЛОНДОН, 8. цвітня. — Англійське правительство вислало до майнерів і до властителів запрошенне на конференцію в справі страйку, з тим що першою справою, котра має прийти під обради, має бути справа помпования копалень.

На означену годину представителі властителів копалень і представителі уряду ждали на конференцію. Місто представителів майнерів англійському премієрови передано лист від юнії майнерів, в котрім майнери повідомляють, що вони возьмуть участь в конференції лише тоді, як з гори не буде обмежатися, яка справа має бути перша.

Зі сею відповіддю пропали надії на роземне полагодженне справи.

АНГЛІЙСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ ЗАСТАНОВЛЯЄТЬСЯ НАД „ВИЇМКОВИМ СТАНОМ".

Вечером того самого дня Ллойд Джордж зявився перед палатою послів англійського парляменту і в довгій промові розповів про невдачні зусилля англійського уряду довести до роземних переговорів межи майнерами та властителями копалень, а потім зажадав від парляменту, щоби парлямент ухвалив „виїмковий стан" (стейт оф емердженсі).

Він говорив, що англійський народ по раз перший станув перед таким явищем, що в боротьбі межи робітниками та капіталістами нищиться народне богацтво. Тому він взивав парлямент ухвалити „виїмковий стан", який дасть англійському урядови можливість зробити все, щоби запобігти великим шкодам, які грозять державі. Тут він предложив проклямацію англійського короля про заведенне „виїмкового стану".

Парлямент постановив відложити наради на понеділок, коли справу „виїмкового стану" мається взяти як першу справу під обради.

АНГЛІЙСЬКІ РОБІТНИКИ ЗА МАЙНЕРАМИ.

Виконавчий комітет Потрійного Союза, як називається союз юній копальняних, зелізничих і перевозових робітників, по тригодинній нараді повідомив Ллойда Джорджа, що всі робітники сего Союза вийдуть на страйк у второк в опівночи, як всі услівя, предложені майнерами, не будуть сповнені.

Се грозить страйком яких 4 міліонів робітників.

КОРОЛЬ ПОКЛИКУЄ РЕЗЕРВИ ВІЙСКОВІ ДО СТРАЙКОВОЇ СЛУЖБИ.

В кілька годин пізнійще король Джордж V. видав проклямацію „до всіх льояльних горожан, як також до тих, що служать в міліції", що покінчили 18 літ життя, а не скінчили 40 літ, щоби зголосилися до найблизчого місця вправ до хвилевої військової служби, котра не має перевисшати 90 днів. Першенство мають мати вправні жовніри та механіки. Всі мають привезти зі собою власні наряди до їди: ніж, вилки, ложку і бляшаний таріль.

Покликанне до війска страйкарів має таку ціль, щоби страйкарі ломили власний страйк.

МОСКОВСЬКІ СОВЕТИ КАСУЮТЬ САМОСТІЙНІСТЬ БІЛОЇ РУСИ.

СТОКГОЛЬМ, 8. цвітня. — Доносять сюди, що Советська Росія та советська Біла Русь заключили умову, на котрої основі вони станули одною републикою.

На будуче сі два краї мають мати спільних комісарів війни, фльоти, господарства, заграничної торговлі, фінансів, публичних робіт, комунікації та почт і телеграфів.

ЩЕ ВІДГУКИ ПОВОРОТУ КАРЛА.

БУДАПЕШТ, 8. цвітня. — Кількох аграрних послів домагалося в мадярськім парляменті слідства над тим, хто помагав Карлови привернути собі престол Угорщини. Вони остро критикували уряд за дозвіл Карлови удержувати дійсний двір в Штайнамангер та нападали на епископа Мікеша та генерала Легара, губернатора західної Угорщини.

В наслідок подій, звязаних з поворотом Карла, двох міністрів подалося до димісії, і Горті просив парлямент відрочитися, аж він не порішить, що робити. Парлямент відложив своє засіданне до понеділка.

УГОРСЬКИЙ УРЯД ПОЗВОЛИВ КАРЛОВИ ВИДАТИ ПРОКЛЯМАЦІЮ, В КОТРІЙ ВІН ГОВОРИТЬ ЯК КОРОЛЬ УГОРЩИНИ.

Будапештенські газети подали проклямацію, видану Карлом до мадярського народа при виїзді з Угорщини. Та проклямація каже межи иичим:

„Я вернув на святу угорську землю, бо я не міг оставати довго поза моєю улюбленою вітчиною, і тому, бо я глибоко переконаний, що лише коронований король потрафить привернути лад і спокій, котрого потреба для добробуту.

„Злука Австрії та Угорщини скінчилася з хвилею, як Угорщина проголосила свою самостійність. Моїм бажанием є зміцнити сю самостійність.

„Як я побачив, що мій поворот може наразити народ на тяжкі спроби, я відїзджаю, але на засланню буду посвячувати всі свої сили, а як треба то й життє, за інтереси Угорщини.

„Я віру в Провидінне, що колись прийде час, коли я буду міг повернути до свого улюбленого рідного краю. А тимчасом я прошу увесь народ, щоби він попирав регента, котрий сповняє тяжкий обовязок як голова держави, а на котрого я покладаюся, що він буде охороняти спільні інтереси держави і короля".

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and Holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES.		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На рік	$10.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канаді належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ХТО ПРАВИТЬ УКРАЇНОЮ?

Віденська „Нова Доба", орґан закордонної ґрупи української комуністичної партії, подає за 266. числом урядового советського орґану „Известія" новий склад центрального комітету комуністичної партії (большевиків) України, правлячої партії на Україні.

Так як сей склад показує як найкраще, хто править Україною в імени „українських советів" і так як від плачених аґентів московських комуністів не можна сподіватися, щоби вони подали се до публичного відома, тому ми подаємо його вповні з тою характеристикою, поодиноких членів, яку подають добре їх знаючі редактори „Нової Доби".

Ось сей склад правительства України:

ПЕТРОВСЬКИЙ — Москаль, переконаний єдинонеділимовець, україножер;

РАКОВСЬКИЙ — Румуно-Болгарин, єдинонеділимовець, пропаґатор „діктатури руської культури" над українською;

МАНУЇЛЬСЬКИЙ — „Українець на прокат", безвольний і слухняний аґент Москви, противник независимости української советської републики;

ФРУНЗЕ — прізвище зовсім невідоме в партійних колах України, очевидно призначений замісць Касієра (україножера) з Москви;

ІВАНОВ МИКОЛА — Москаль, активний єдинонеділимовець, лютий україножер;

ІВАНОВ АНДРІЙ — такий самий, як Іванов Микола;

ПЯТАКОВ — Москаль, в порівнанню з попередніми украïнофіл;

ВОРОШИЛОВ — Москаль, єдинонеділимовець;

МІНІН — прізвище досі зовсім невідоме на Україні;

ЗАТОНСЬКИЙ — національність непевна, в залежности від ласки начальства, один раз Українець, другий раз україножер; такі самі політично-державні погляди;

ЛЕБЕДЕВ — призвище нове, певно присланець з Москви;

МИКОЛАЄНКО — прізвище українське, називає себе руським, завзятий єдинонеділимовець;

ЧУБАР — визнає себе Українцем, по українськи говорити не вміє, має нахил до орієнтації на внутрішні українські сили.

„Нова Доба" так пише про сей новий „український" селянсько-пролетарський уряд:

„Такий є склад нового Центрального Комітету. В списку його ми не бачимо вже ні одного справжнього Українця; навіть з ганжом Українців нема. Де бувші боротьбисти, члени попереднього складу Центрального Комітету, як Шумський, Еланський, Гринько? (Ми вже не кажемо про Полоза, Коваліва, Приходька, Тараненка і др. бувших боротьбістів так само, як ні про федералістів, членів Комуністичної Парті (большевиків) України, Криворотченка, Попова та инчих видатних, відомих революційних діячів!) Чи-ж боротьбисти, як Шумський, Еланський, Гринько не старались? Адже Шумського називали „жандармом Руської Комуністичної Партії". Еланський же перший висміював домагання т. Винниченка дійсної соціялістичної федерації, він же так ретельно виступав „застрельщиком" в сій справі. А Гринько? Він же так догожав, так політикував, ніколи на засіданнях по українськи не смів заговорити, отже ніби зовсім-зовсім „чистим" еркапістом (руським комуністом) був. І все-ж таки не помогло. Всіх Українців, які-б вони не були, викинено. Навіть Скрипника в сьому складі Центрального Комітету вже нема, старого еркапіста, покірного Москві: бо Скрипник уперто визнає себе Українцем і сміє навіть часом заговорити по українськи.

„Та мало того. Немає в новому складі навіть тих не-Українців, які мали симпатії до українства, як, наприклад, Яковлева (Епштайна), колишнього виразника відомої „катеринославської точки погляду", а тепер з нахилом до української незалежности. Поки він був єдинонеділимовцем, він весь час був у складі Центрального Комітету Комуністичної Партії (большевиків) України, а як тільки погляди його стали схилятись до орієнтації на українську радянську державність, його в складі Центрального Комітету вже немає".

Додавати якінебудь уваги до сих слів не треба. Факти говорять зовсім ясно.

„КАТИ ЗНУЩАЮТЬСЯ НАД НАМИ..."

Тепер, в місяці Шевченкових свят, отсі слова Тараса так і тиснуться на думку, коли думаєш над положеннем української Галичини в польській неволі.

Недавно, як знаєте, Рада Союза Народів ствердила, що українська Галичина лежить поза границями польської держави; що Польща держить тільки сей край на основі воєнної окупації; що суверенні права над українською Галичиною належать до держав антанти,— і тому Рада рішила предложити справу польського режіму в українській Галичині Раді Амбасадорів, яка є орґаном держав антанти для полагодження справ, які стоять в звязку з мировими договорами.

Здається, не можна яснійше ствердити, що Польща не має до української аличини **ніякого права**, що вона сей український край загарбала насильством і насильством держить 4 міліони українського населення краю в найтяжшій неволі.

А одначе держави антанти, які самі віддали українську Галичину в ту польську неволю, спокійно дивляться, як в тій неволі гине серед мук український нарід.

Рада Союза Народів ствердила, що Польща держить українську Галичину безправно, насильством. Одначе ті самі держави антанти, з яких складається Союз Народів, не спішаться покласти кінець польському безправству і насильству і наказати Польщі уступитися з української Галичини та вернути сьому краєви свободу і незалежність.

Право і справедливість за нас, — одначе се не перешкаджає Полякам лютувати в українськім краю, знущатися над українським народом.

Затрівожені ухвалою Ради Союза Народів, Поляки придумують нові способи, як би задержати українську Галичину в своїх руках.

Один з тих способів — дати на перший погляд ніби якісь полекші українському населенню, щоби могти перед державами антанти сказати, що ось-то Польща сама дбає про заспокоєнне потреб українського населення Галичини і тому треба сей край оставити при Польщі.

Як знаєте, недавно був час, коли у Львові не істнував ніякий український часопис—крім польонофільського „Рідного Краю". Тепер се змінилося. Замість „Української Думки" польські власти позволили видавати „Український Вістник" (орґан народньої трудової партії). „Вперед (орґан української соціяльно-демократичної партії), який були заборонили, позволили знов видавати. Крім того позволили видавати тижневник для селян „Батьківщина", яку видає народня трудова партія на память тої „Батьківщини", яку в 1879 р. почав був видавати Юліян Романчук.

Позволили польські власти на ювилейний обхід 80-літніх уродин Юліяна Романчука.

Позволили на обходи свята Шевченкових роковин в цілім краю, а Краєва Шкільна Рада видала навіть розпоряд, щоби в усіх школах, де є Українці ученики, урядити святочний обхід Шевченкових роковин.

Не заборонили заклику українських орґанізацій польські власти, щоби в звязку з Шевченковим святом устроєно свято в честь тих, що лягли головами за рідний край.

В польськім соймі далі товчеться справа заложення „руского університету" в Станиславові, який мав би повстати так, що до теольоґічного факультету, який там уже істнує, додати ще правничий факультет.

Все те, як сказано — має збудити в державах антанти вражінне, що Польща сама найліпше подбає за потреби українського народу.

А одначе — яким страшним болем врізуються в душу кождого Українця ті „полекші" польського правительства. Український нарід, споконвічний господар Галицької Землі, який так недавно мав тут державну незалежність, може проявляти своє національне життя тільки тоді на стільки, коли і на скільки позволить йому на се польський завойовник! Чи не виривається з наболілої душі крик: „Кати знущаються над нами!", — коли вона, забравши нам свободу й незалежність, кидають нам „полекші" як панську ласку?!

Коли „полекші" мають послужити на те, щоб обдурити держави антанти, — то в краю йде рівночасно дальше нищення українського населення й його життя.

Українська преса далі підлягає конфіскатам.

Життє українських товариств і орґанізацій — обмеженням і заборонам. Так прим. Товариство наукових викладів ім. Петра Могили не може розвивати своєї діяльности, бо найживійші теми поліція забороняє, текст кождого викладу має бути предложений поліції, а наукові пояснення після викладу на запитання слухачів заборонені.

Українській молоді вступ до університету і інших висших шкіл далі заборонений.

Українців у військовім віці покликало польське правительство ставитися до військової бранки.

На українське населеннє накладає польське правительство ріжні данини на користь польської держави, як державну позичку, данину на польське військо, даток на аґітацію за Польщею з приводу плебісциту на Горішнім Шлеску, і т. д. Сі данини стягається з кождого Українця.

Велику земельну власність як в українській Галичині так і на тих українських землях, які перед 1917 р. належали до Росії, а тепер опинилися під польською окупацією, польське правительство розділяє даром між жовнірів польської армії і продає польським селянам. Доси український селянин на сих землях був наймитом у польського поміщика, а тепер має бути наймитом у польських заможних господарів.

Так хоче Польща насадити на сих українських землях польське населеннє, щоби при його помочи задержати ті землі на віки в своїм пануванню.

Тюрми й табори інтернованих далі наповнені Українцями, які там мучаться і гинуть за любов до рідного краю.

В таких відносинах обходить сього року українська Галичина Шевченкове свято.

„Кати знущаються над нами..."

Відень, 19. марта, 1921.

Д-р Михайло Лозинський.

УКРАЇНСЬКЕ ВІЧЕ В ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ.

В сю неділю, дня 10. цвітня, 1921, відбудеться в Джерзи Сиіті, Н. Дж., велик(е народне віче в церковній галі при Ґрін і Сосекс улицях, точно о 2-гій годині пополудні.

На вічу буде абговорена справа помочі нашому рідному краєви в Европі.

ЗА ВІЧЕВИЙ КОМІТЕТ:

Українці американські горожани і ветерани американської армії.

Моя поїздка по Галичині.

(Спомини з недавної поїздки до Східної Галичини).

Браття і сестри Українці і Українки!

Що я бачив у Східній Галичині своїми власними очима й чув на власні свої уха, переповім Вам як на сповіди. Польські знущання, звірства, варварства є далеко більші і страшнійші ніж описують ґазети. Бо того, що Поляки виробляють над нашим народом, того страшного образу кровавого, ніхто не годен описати.

Наш рідний край замінили Поляки в одно пекло мук, в якім животіють ще до якогось часу наші люди обідрані, голі, босі, голодні й катовані Ляхами.

Був я на Лемківщині, в Стрийщині, Скільщині, Долинщині, й у Львові. Переїздив поїздами великі просторони, і мав нагоду розмовляти з тими українськими мучениками, котрі перенесли на своїм власнім тілі ті страшні муки.

Скрізь голод страшний між українським народом; нужда страшна; нема ні одягу, ні топлива ні хліба. Люди живуть у землянках, або в будах, котрі собі тимчасово уладжують з галузя та дерня. Діти снуються як тіни і просять хліба. Батьки їх у польських тюрмах, а часто й матері також, а притім дуже богато сиріт, що їх батьки полягли в боях. Польські салдати і жандарми витягають останні ліжники зпід хорих дітий українських і материй, бючи їх канчуками.

Скрізь маса калік українських, що вернулися з війни, той без руки, сей без обидвох рук, онтой без обидвох ніг, інший без очий; а ще інший з розрізаною щокою, що навіть не подібний на образ людський. Всі ті мученики без жадної опіки, без жадної помочі, лиш польська нагайка над ними свище. Коли переходиш в якім місті, місточку або селі; і дивишся на тих страшних калік, за серце тисне якийсь біль, а сльози мимохіть тиснуться до очий, бо то все сидить під стінами будинків, на проходах, з шапкою в руках, трясучись від зимна, чекає, хто кине яку марку польську, котра варта одну десяту частку американського цента.

Ляхи інтернували найсвідоміших Українців і Українок, особливо найбільше інтеліґенцію, священиків, учителів, свідоміших селян, і запроторили в табори. Заки прийшов такий інтернований до того табору, був кілька або кільканайцять разів катований польськими салдатами, а на остатку в таборі здерли Ляхи з нього все убраннє і кинули йому польське ляхміттє з польськими вошами. Наших інтеліґентів, що займали більше становище серед українського загалу, брали на торговицю і робили над ними посміховиско. Бештали такими словами: „Ти кабанє, ти українська сьвіньо!" Притім били в лице, а польська ґакота, дивлячись на ту польську „культуру", плескала в долоні з одушевлення.

Українського священика в однім місточку взяли ранком з ліжка неодягненого; привели на ринок і казали танцювати козака. Коли священик, старенький чоловік, випрошувався, били його польські салдати дротяною нагайкою, і ще верещали: „Ти українські кабане, мусіш танчиць, то єст твуй українські танец, козак!" Потім казали співати „Ще не вмерла Україна", „Єще польська не згіневла" і т. д. На те все дивилися згромаджені польські мешканці того міста і плескали в долоні та кричали: „Музикі тшеба му даць, бо ун нє може скакаць козака без музикі!" Розуміється, по такій польській штуці повезли скатованого старця до табору. (Се оповідав очевидець).

В Східній Галичині в місті......, коли напакували Українців і Українок до ваґонів, в котрих перевозиться худобу, де нема ані одної лавки, — виправляли сей транспорт до Берестя Литовського. Та послухайте, дорогі Читачі, як сі Ляхи розпочали урочисто той відїзд. **Коли поїзд рушав, то кидано ним з такою силою вперед і взад, раз, другий і третій, що в поїзді стався дикий рев людських голосів, бо люди, які знаходились у возах, всі попадали і помішались. Через те маса покалічилась; богато кости поломило, а вісім осіб було забитих.** Се розповідав очевидець, котрий був в той час на тім транпорті. Як вже той транпорт привезли до табору, то половина з тих, що остались живими, була каліками.

Ті, що виходять часом з польських криміналів, такі скатовані, що часто відбирають собі життє, або божеволіють на свободі, з нужди і з мук, яких зазнають від польської влади. А маса таких єсть, що перенісши стільки мук, вже не спосібні до життя.

Хто не жив під польським ярмом в теперішній час, не може собі уявити тих мук. Ось що Поляки виправляють в Галичині. Приходить польське війско в спокійні українські села; зганяє всю молодіж на майдан серед села; там вяжуть невинних хлопців; кидають їх лицем до землі та бротяними канчуками силують їх пасти траву і гризти землю на два цалі глибоко. Потім питаються кождого з ґлумом, чи се земля польська, чи українська. Котрий скаже, що українська, то його січуть канчуками далі, аж поки не скаже, що польська, або не втратить притомности. Всему тому приглядаються польські офіцири, навіть з ранґою капітанів. До якого значіння доходить польська салдатчина, в те тяжко повірити тому, хто не бачив сего на власні очі.

Браття Українці! Я не можу докладно подати імен тих очевидців, котрі мені ті страшні події росказували, ані імен тих сіл, в яких Ляхи так по звірськи знущались. Не можу тому, бо пімста Ляхів над тими селами була-би ще страшнійша. Який там терор ширять польські окупанти, можна зміркувати по тім, що я горожанин свобідної Америки, заосмотрений всіми потрібними паперами, а я мусів ночию утікати зі свого рідного села від родини, бо польські жандарми вже відгрожувалися, що скрутять голову Американцеви, який всему приглядається. Як в моїм ріднім селі так і в сусідних селах вістка про мій приїзд страшно заінтересувала Ляхів: чого я приїхав, в яких цілях. Нарешті пійшла вістка, що то „делеґат Україньцуф з Амерікі на конґрес в Швайцарії", тож і польські жандарми робили мені візити; контролювали, випитували, а все: „в якім целю пан пшиєхал тутай?" Я відповідав чемно, гостив американськими циґарами і краєвою горівкою, що там було, аби спекатись біди.

Поважані члени і членкині У. Н. Союза!

Я старий чоловік і своєю працею в часі довгого побуту тут в свобідній Америці дослужився пошановання між людьми. Двайцять пять літ був я урядником У. Н. Союза в Америці. Три рази вибирали Ви мене головою того Союза і трома наворотами сповняв я той високий уряд чесно. Чейже ніхто з Вас не подумає, що я схочу сплямити своє імя неправдою на мої старші літа. На той знак, що тільки правду пишу, підписуюся повним іменем своїм і назвиском. А свідків, що я правду пишу, є в Галичині десятки і сотки тисяч. Вони потвердять ту страшну правду і ще страшнійші муки, як тільки Ляхи будуть прогнані з нашої мученої землі. Інакше їх замучили-б на смерть.

Знущання і муки, які наш бідний український народ переніс століттями від Турків, диких Татар і володітелів російських, не такі страшні в порівнанню з муками, знущаннями, які завдали Ляхи нашому бідному українському народови в теперішній окупації нашого рідного краю Галичини.

Ті страшні муки і знущання, які терпить наш нарід Галичини під польськими окупантами, найстрашнійше відбились і відбиваються на нашій інтеліґенції і найсвідоміших наших селянах. Ляхи інтернували — як я казав — наших священиків, учителів і селян свідоміших, і гнали босих голих пішки десятки миль; немилосерно катували як по дорозі так і в таборах, в котрих вони знайшли свою мученицьку смерть. **Ляхи се робили пляново, щоби винищити нашу інтеліґенцію і свідоміших селян,** щоби потім тим лекше буде для них споратись з меньше свідомою і застрашеною масою наших нещасних братів і сестер.

Деякі селяни, котрим не були спалені їх хати і будинки, котрі потрафили заховати трохи картофель, і котрим удалось затримати бодай одну корову, яка тепер заступає рідну маму, — то ще животіють якось; але всі прочі, котрі сего не мають, завидують їм мов міліонерам. Знову, селяни, котрим війна знищила все, а також інтеліґенція, по кілька або кільканайцять місяців вимучена, викатована, в таборах, хотяй вернулась на свободу, — тепер примирає серед голодових щоденних мук, без одежі, без даху. Священики, учителі і якінебудь урядники Українці — посад не дістали, ані не можуть дістати, поки не присягнуть на Польщу. А посади — то тюрми, кримі-

нали польські, по котрих тягають, катують, ломлять ребра, очі вибивають, — як от інжінірови Малішевському у Львові вибили очі.

Студентів і студенток українських вже третій рік до шкіл не пускають. „Присягніть на Польщу!" — кажуть їм. А вони чесно, непохитно держаться і не присягають на Польщу. Тай за те марнуються. Зустрічав я їх — обдерті, з торбинками пішком мандрували з рідного краю в світ за очі, до науки в чужих землях, голодні, помарнілі, пожовклі. А на чужині, на еміґрації біда нашим також заглядає в очі щораз то більша!

Навіть чорні Ніґри, невольники, не терпіли таких мук, які терпить наш нарід під польськими катами.

Що діється в польських таборах для інтернованих, того я вже так не можу описати, бо то хотяй заломи руки і плач. Нема сили звичайному чоловікови того описати.

Браття Українці!

Не хочу вірити, аби Ви мали серце і не могли відчути тих страшних мук, тих болів, тої нужди наших братів! Останнє діліть на дві части, тай посилайте на ратунок братам-невільникам, яких мучить Польща в Галичині. Бо навіть безробітні між Вами то ще великі пани і рівнати їх не можна з тими, яких мучить Польща. Я червоні із сорому, читаючи в газеті „Українські Щоденні Вісти" зазив, щоби не складати на бідних мучеників в старім краю під польським ярмом. Мене запитували: „Що се таке? Які то Українці? Чи то люди, чи не люди?"

Поляки чваняться своєю Польщею, а кажуть, що ніби Українці не доросли до своєї державности і влади. Та, Господи, заховай цілий світ від таких порядків, які тепер за польської влади. Я переїхав цілу Европу, то таких „порядків" не бачив. Можу се одно сказати, що під польською владою Польща є центром злодійства і шахрайства, чим жадна держава не може повеличатись і зрівнятись. Купцям там ходу нема, бо за кождим кроком треба перекуплювати польського хабарника. Щоби отримати білет зелізницею із столиці Польщі, Варшави, до Львова, я мусів хабарного заплатити 1.464 польських марок. Щоби в Польщі не бути обкраденим, се виключене і неможливе. Я обкрадений, хотяй був дуже обережний. Чув я не в однім місці, як люди польської народности проклинають порядки польської влади, розуміється, що се не шляхта.

Америки Ляхи бояться, бо знають, що якби наша свобідна Америка сказала своє тверде слово, то Ляхів би не було в Галичині ані 24 годин.

Тож не тратьмо надії на освободженнє нашого рідного краю з під лютого ярма Ляхів! Таксамо як наші брати в Галичині не тратять надії, ані не хочуть знати і чути, що галицько-українська земля припаде до Польщі. Вони кажуть: Перебув наш народ диких Монголів, Татар, російских царів, і хотяй Ляхи найстрашнійший ворог, але і їх перебудемо; визволимось, тільки пімста і відплата буде колись страшна для Ляхів!"

„Чейже Ваш американський нарід свобідної Америки і Ваш новий президент Гардинґ, котрі так люблять свободу, упімнуться за нами; чейже наші сльози, наші стони, ті страшні муки, які ми дізнаємо під польською владою, знайдуть захист у їх гуманних серцях і у Вашого президента Гардинґа; може він направить те страшне лихо, якого накоїв старий президент, на котрого ми покладали всю надію!" „Ми чули, кажуть, що Ваш президент сказав, що він буде кермуватись совістю, а чейже совість порушиться на вістку про те пекло мук, яке зробили й роблять Ляхи!"

От так наші брати говорять. Тримаються вони по геройськи і не тратять надії. Тож і ми не тратьмо надії, а покищо спомагаймо наших катованих братів грішми, одягами, і чим хто може.

Тільки мав я Вам сказати про свою поїздку поріднім краю. Був я тільки один місяць і цілий місяць плакав я разом з цілим народом нашим, що своїми сльозами безвпинно поливає рідну землю, окуповану наїзниками.

Заплачте і Ви, Браття і Сестри! Нехай сокрушаться Ваші серця! Допоможіть мученикам і їх голодним дітям!

Написав в місяці марті, 1921 року

Кость Кирчів,
бувший голова У. Н. Союза в Америці.

P. S. Прошу всі українські часописі в Америці і в Канаді перепечатати мою допись.

ТЕОРІЯ ПОЛІТИКИ.

(Продовженнє).

Провідники сего руху називались „гуманістами" від латинського слова „гуманітаї" — значить: людськість, людяність — а то тому, бо вони були того погляду, що занадто сувора, середновічно-католицька, церковна наука, котра забороняла людям усяку світську втіху, штуку чи науку, є противна людській натурі та наносить кривду людині. Чоловік — казали вони — не лише сотворений для другого життя, але й для сего світа; тому повинен бути вже на сему світі по можности щасливим. Гуманісти казали, що стара грецька (елинська) та римська (латинська) література найліпше надаєсь до того, щоби виховати людий в „людяности" (гуманности) — значить: аби чоловік не замикався від світа, але й не попадав знов в надуживаннє світа і життя, аби чоловік був вибачливий і толерантний (терпеливий) для ближних ві всіх справах, але й аби знав свої власні і других людий обовязки супроти ближних і цілої суспільности. Вони казали, що старогрецькі і римські філозофи — сократ, Платон, Аристотель, Зенон, Епікур та Сенека — сотворили найблагороднійші філозофічні системи, то є науко-моральні теорії про призначенне, обовязки і мораль чоловіка. Так само — казали вони — історія старих грецьких та римської републики се найліпша школа горожанських чеснот та примірного патріотизму. Не треба казати, скілько сей гуманізм причинився до поширення думок про волю та права кождої людини. Так само поширив сей гуманізм думку про право людини свобідно займатися штукою і наукою — без обмеження держави. Під його впливом оставали приміром ті учені — Коперник і Галілеї, котрі перші зачали голосити, що земля є не кружком, але великою кулею, котра кружляє довкола ще більшої кулі — сонця.*)

Ще більше, ніж гуманізм зробила в напрямі визволення людини спід гнету держави т. зв. реформація, то є рух до зміни (поправи, реформи) наук католицької церкви. Реформація безперечно прозябла зі сійби гуманістів. Гуманісти засіяли в людські уми тих часів критицизм, недовіре, охоту доходити правди. Се переймили також деякі сильно віруючі люде, котрі одначе віднеслись критично до давних наук католицької церкви як „незгідних" зі Святим Письмом". Першими піонірами реформації були Анґлієць Вікліф та Чех Іван Гус, а поширили її по всій Середущій Европі Німець Мартин Лютер та Швайцаре Цвінкач, Кальвін і Сонін. Сі реформатори — що правда — не були згідні зі собою, але вже сама боротьба ріжних релігійних наук проміж собою підкосила думку, що можна людий примушувати вірити тільки в те, що дозволює вірити держава.

З обох сих рухів, — гуманізму та реформації — розвинулось скоро науково-філозофічне движеннє XVIII. століття, т. зв. движеннє „французьких філозофів": Дідерота, Русса, Волґера, Монтескіє, Фенелона та инших. Вони уже явно і з усею силою науково-філозофічних арґументів голосили „право чоловіка" до волі, рівноправности, свободи віри, свободи поглядів, науки і т. д. На їх науці виховалась тоді вся інтеліґенція культурних країв Европи, а таксамо перші основателі Злучених Держав Америки. З наук сих філозофів, що голосили „лібералізм" (свободолюбство), взято основи до першої конституції Злучених Держав Америки, а так само до славної „декларації прав горожанина і чоловіка", проголошеної французькою революцією 1789. року. На сих науках основується ввесь новочасний устрій конституційно-парляментарних та демократичних держав. Деякі з них зближились до принципів, проголошених французькими філозофами, більше — инші менше. Але взагалі в усіх культурних краях побідила ліберальна (свободолюбна) думка, що держава повинна накладати на горожан як-найменші обмеження, і то лише такі, які необходимо потрібні для удержання і оборони держави на зверх та удержання ладу в її нутрі. Поза тим держава повинна лишити суспільности (громадянству) як-найбільшу волю для кожної одиниці жити, вірити, думати, ділати і говорити так, як кому подобаєся. Аби се лише не підкопувало самого істновання держави або не наносило шкоди в життю, здоровлю, чести чи майні другим людям. Осьтакі погляди се є т. зв. лібералізм.

(Дальше буде).

*) Передше ся наука була католицькою церквою і державами заборонена, як „незгідна з Біблією, а тим самим з вірою і моральностию. Гуманізм підготовив людські уми і до приняття сеї науки — голосячи взагалі засаду, що основою знання є критичний досвід (експерімент), а не згори накинена віра в сяку чи таку науку. Думку про кули .... небесних тіл і про т. зв. соняшну систему Коперник та Галілеї взяли власне з деяких старих грецьких філозофів. Так само Христофор Колумб, що відкрив Америку, був під впливом письм гуманістів і Коперника та Галілеї. Коли всі в Еспанії казали, що земля се кружок, він 1492. року переконав короля, що земля є куля і що тому можна обіплисти її довкола, наче та муха, що може обійти кругом гарбуз чи яблоко. В той спосіб переконав він короля, що їдучи з Европи на захід можна кругом землі доїхати найкоротшою дорогою до богатої східної Індії. Що правда — до Індії Колумб не доїхав, а то тому, бо по дорозі до неї наткнувся він на нову незвісну, а рівно богату землю. Се була власне Америка. Колумб до самої смерти думав, що відкрита ним земля, се часть Індії. Тому острови середущої Америки до сегодня звуться „Західні Індії", а первісних мешканців Америки названо Індіянами.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА—СЕ СИЛА — ПИШІТЬ ПО ЦІННИК КНИЖОК ДО ДРУКАРНІ „СВОБОДИ", 83 ГРЕНД СТР., ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ

БОГДАН ЛЕПКИЙ.

РОЗМОВА.

Вечір.

Тіни туляться до плотів, дитина пригорнулася до мами.

На листку дрїжить останній промінь сонця, в комині зітхає вітер, вікна плачуть.

„Мамо, говори мені казку!"

„Яку тобі казку, дитино?"

„Гарну".

„Було то тоді, як ще люди водилися на світі".

„Давно?"

„Ніби не давно, а погадаєш, так здається давно, дуже давно. Помалу тепер час минає, дитино".

„Розказуй!"

„От, як жили ще люди на світі, то було шість днів праці, а семий відпочинку, неділя. В неділю кожня дитина вбірала сорочку білу і нові чобітки. Мати головку чистим гребенем чесала ще й маслом свіжим, несоленим мастила".

„Гарно було".

„Гарно, дитинко бідна. А тоді в церкву йшли. Дорогою сусідів зустрічали. Здоровилися й питали: Як спали, як днювали, чи здорова худібка і коли зачнуть жати пшеницю? Всі такі білі, ніби гріху не бачили з роду. Неділя! А в церкві квітки за образами святими і квітки на головах дівчат. Співають, аж вікна дзвенять, аж Мати Божа всміхається з ікони. А на шиї у неї намистечко багацької доньки, що дівчиною вмерла".

„І ніхто не здирає?"

„Нікому тільки гріх навіть у голову не прийде".

„А чогож із нас усьо поздирали?"

„Такі тепер часи настали".

„Говори, говори, мамо, це краще ніж казка про розбишак".

„А по службі божій люди вертали домів. Їли борщик густий і вареники з салом і хліб медом мастили. А мід був солодкий, солодкий, бо його власна бжола збірала з тих лип, що батьки садили".

„Говори, говори!"

„По обіді в садок ішли, під дерево крислате. На небі таке сонце сяло, аж любо, а під деревом у тіни був холодок. Дивилися крізь гілля на сонце. Сонце життя дає, а життя найдороще у світі. Його не годиться зневажати, ні словом, ані ділом".

„Так казали тоді?"

„Так научали родичі дітий".

„І робили так?"

„Так і робили, дитино. Хто доторкнувся людського життя, цей душегубом звався, був проклятий людьми".

„Як дивно!"

„Тоді це було звичайно. Отож вийдемо в садок, полягаємо а дід про давні часи розказує, як колись у нас було".

„Так, як ти тепер розказуєш мені".

„Так, тільки гарнійше, бо він багато світа видав. А як дід скінчить, то батько книжку читає. Книжки приносив з міста. Дешеві були, ще й з образками".

„А про що писали книжки?"

„Книжки мудрі, вони про всьо тобі пишуть, і що таке світ і як люди у йому живуть і як нам кращої долі доставати".

„Купи й мені книжку!"

„Годі, дитино, тисяч карбованців стоїть; це не по нашим силам, це для тих, що розбагатіли війною... Читає батько книжку, а ми слухаємо аж поснемо. А збудимося, — сонце за церкву заходить. От, яка гарна неділя! — кажемо собі. Підемо й скоро спати, щоб рано до роботи. А нічка така зорішлива, така тиха, безпечна. Такий здоровий сон; пахнуть квітки; мальви, васильки, тощо".

„А буде воно знов так, матусю?"

„Може й буде".

„І батько книжку принесе з міста і читати буде?"

„Ні. Цього вже, дитино, не буде".

„Чому?"

„Батька твого убили..."

Вечір. Тіни туляться до плотів, дитина пригорнулася до мами. Чути плач...

ПРИГАДКА.

В понеділок, дня 11. цвітня с. р. о 8-ій годині вечером відбудуться в салі Українського Народного Дому, 217 Іст 6. ул. в Ню Йорку перші збори представителів українських товариств Ню Йорку і околиці в справі участи Українців в американській виставі, котра має зобразити здобутки праці ріжних національних ґруп іміґрантів в Америці.

ЗА ТИЧАСОВИЙ КОМІТЕТ:
Омелян Ревюк, предс.;
Стефан Мостовий, секр.

ВІДДІЛ ОХОРОНИ ЗДОРОВЛЯ.

Док. мед. МУСІЙ КАДЕЦЬ.

ВІДПОВІДИ НА ЗАПИТИ.

Є. П. — Запит: Мене болить нога вже 14 місяців. Чи не можете дати поради?

Відповідь: Ваших кілька слів не досить, щоб знати, що з Вами та порадити Вам. Напишіть більш докладно про біль у нозі; також скільки Вам літ, де працюєте, що робите, чи були колись хорі і чим. Опишіть біль у нозі, який він, коли більш болить, у день чи в ночі і яка частина ноги болить. Чи є які рани на нозі і вже як довго. Напишіть, як взагалі себе почуваєте.

М. С. — Запит: Болить мене у грудях; кашляю вже рік.

Відповідь: Звертайтесь до місцевого лікаря, щоб Вас добре оглянув та лічив. Листовно сего лічити не можна.

Л. — Запит: 1. Чи сифиліс можна вилічити. 2. Лікар хоче 200 долярів. 3. Каже, що у 2 місяця вилічить. 4. Порадьте добре, бо у старім краю в мене жінка і діти лишились.

Відповідь: 1. Від сифиліса вилічитись можна. 2. Щод окоштів, то се особиста справа кождого лікаря. 3. 2 місяці не досить, щоб вилічитись від сифиліса. Найменьш для того треба 6 місяців, а то й рік цілий, щоби більш сифиліса не було у крові. 4. Звертайтесь до доброго, чесного лікаря і будьте терпеливі. Не думайте, коли Вам стане ліпше і обяви сифиліса зникнуть, що Ви вже здорові, бо тоді лише зачинаєте виздоровлювати, але ще не зовсім одужали. Як не вилічитесь одразу, потім вже буде пізно і Вам і дітям Вашим за те прийдеться дорого платити.

Д., Ню Йорк. — Вашого листа ніяк не розберу. Та він дуже довгий. Зайдіть до мене у мій офіс на довн-тавні, 41 St. Marks Pl. (8. улиця), від 8. до 9. вечір у понеділок або пятницю і я Вам безплатно пораджу.

К. Д. — Запит: Вже хорий другий рік. Не можу до Вас поїхати. Чи можна Вас закликати до Бруклина?

Відповідь: Їду до хорих в Ню Йорку і Бранкс. До Бруклина звичайно не їду, але в особливих випадках їду як ранійш умовитесь зі мною телефоном. Закликати можна Harlem 3502 і Orchard 9816.

Ю. С. — Запит: 1. Чи курити є шкідливе? 2. Кажуть, що цигари курити можна, бо вони не шкодять здоровлю. 3. Курю щодня 15 цигарет, чи то мені не зашкодить? 4. Коли се шкідливе, порадьте, що робити, щоб кинути курення.

Відповідь: Слідуюча стаття у Відділі Охорони Здоровля буде на цю тему. Там Ви знайдете відповідь на Ваші запити.

P. S. Слідуючі статті будуть про тютюн, алькоголь, каву й чай.

ЗАМІТКА.

Як би хто хотів звернутися з якими запитами в справі лікарської охорони здоровля, нехай пише на адресу:

Dr. M. M. KADETZ,
38 West 120th St., New York City.

Відповідь може бути у „Свободі", а хто хоче особистої відповіди, нехай долучить заадресовану коверту з 2-центовою маркою.

ДОПИСІ

ПАСЕЙСЬКА УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА НА ПОМІЧ СТАРОМУ КРАЄВИ. — ПРИГОТОВАННЯ ДО „УКРАЇНСЬКОГО ДНЯ".

Пасейк, Н. Дж.

Український День, який назначено на 16-го цвітня с. р., заповідається вельми величаво. Обеднаний Комітет вже зібрав поміж самими тільки Українцями в місті поважну суму поверх 500 дол., з чого 500 долярів вислано на поміч найбільше потребуючим в Галичині. Ся жертвенність Українців з Пасейку заслугує на тимбільшу похвалу, що в місті від довшого часу панує повне безробіття і всі фабрики стоять бездільно. А мимо сего зложено поверх пів тисячки.

В самий український день, се є 16. цвітня, коли то буде колектуватись через цілий день по улицях міста, збірка заповідається величаво. Богато дівчат зголосило свої услуги, а є повна надія, що число патріоток, заки настає 16. цвітня, ще побільшиться.

З гордощами пасейська Україна дивиться вже тепер на доконану роботу і з піднесеним серцем вижидає хвилі, коли виступить перед загалом міста. Підчеркнути треба, що львина часть праці спочиває на плечах неструдимого о. Левицького, що своїм тактом і патріотизмом вспів обеднати розбитих на ворожі партії Українців з Пасейку для патріотичного і гуманітарного діла: несення помочі братам в рідним краю.

—o—

НА ПОМІЧ ВІТЧИНІ.

Когус, Н. Й.

Укр. Ратунковий Комітет в Когус, Н. Й., вислав на поміч бідним в старому краю $100.00 (сто долярів) і розділив як слідує:

1) Для українських героїв в Ліберці, Чехія, $40.00;

2) Для Укр. Гор. Ком. у Львові, для сиріт $20.00;

3) Для сиріт на тернопільський повіт $20.00;

4) Для „Лемківського Союза", для сиріт $20.00. — Разом $100.00.

Гроші вислано через канцелярію д. Т. Грицея в Филаделфії, Па., котрий за пересилку це рахував нічого. Число посвідок 1877056 і 2223202.

P. S. В „хрунівських Вістях" була брехлива довись про українські збори в Когус, Н. Й. Не відповідаємо, бо з тим не числимося.

ЗА УКР. РАТУНКОВИЙ КОМІТЕТ В КОГУС, Н. Й.:
Стефан Пачка, предс.; **Андрій Мазурик**, заст. предс.; **Іван Столяр**, касієр; **Никола Заблоцький**, заст. касієра; **Данило Зальопаний**, секр.

РОЗСТРІЛИ ПРОВІДНИКІВ ПОВСТАНЬ В МЕКСИКУ.

Президент Мексика генерал Обрегон взявся остро до провідників ріжних повстанчих банд, котрі послідними часами оперували в ріжних частях Мексика. За послідні два тижні розстріляно по короткім военім суді яких десять провідників. Межи розстріляними є Фернандес Перес, генерал банди, що оперувала в Мексико Ялпас, а котра послідними часами звернулася проти уряду. Мексиканський уряд каже, що майже усі повстанці були в змові проти уряду.

ПОЛОВИЛИ ВИНОВНИКІВ БОМБОВОГО ЗАМАХУ НА ТЕАТР В ІТАЛІЇ.

Мілянська поліція перехвалюється, що всіх виновників бомбового замаху на театр Діяна в італійськім місті Міляно, від котрого згинуло кількадесять осіб, уже арештовано, і що вони усі попризнавалися до вини. Один виновник признався не лише до своєї участи, але й видав імена усіх виновників. Се довело до арештовання других виновників.